

következtében jelentősen csökkent a külképviseletek alkalmazásában álló szakértők száma (1973-ban 6, 1978-ban 5 ilyen állás volt betöltve).

Mivel a tudományos tanácsadó igen változatos munkaterületeken dolgozik állomáshelyén ezért kiválasztása igen nagy körültekintést igényel, melybe az összes minisztériumnak beleszólása van.

A tudományos tanácsadó jellemzői:

- a tudományos és műszaki műveltség;
- jó kommunikációs készség a tudomány és technika kérdéseiről különféle felkészültségű partnerekkel;
- az Egyesült Királyság kutatási és fejlesztési rendszerének alapos ismerete;
- a kormány politikájának megértése;
- jó kapcsolattartási készség az Egyesült Királyságban és a fogadó országban.

A jelöltet gondosan előkészítik állomáshelyének elfoglalása előtt. A fogadó országról és nyelvről szerzett ismeretek birtokában tárgyalásokat folytat az Egyesült Királyságban azokkal az intézményekkel, amelyek a tanácsadó külföldi tevékenységében érdekelve lesznek. A tárgyalások során a tanácsadó lemérheti a számba jöhető tárgykörök fontosságát és prioritását.

A tanácsadó a követség teljes jogú tagjaként tevékenykedik, és közvetlenül a nagykövet irányítása alá tartozik. Általában kis csoport munkáját irányítja, melynek tagjai a tudományos titkár, egy adminisztratív ügyintéző és egy titkárnő.

A tanácsadó fő feladatai:

- a tudományos és műszaki eredményekről véleményt ad a nagykövetnek és a követség munkatársainak;
- jelzést ad a tudományos-műszaki fejlődésről az Egyesült Királyság hazai szakértői igényeinek és érdeklődésének megfelelően. Ez történhet egy vagy néhány címzettnek szóló vagy akár több ezer példányban sokszorosított átfogó körlevél formájában;
- a tudományos és műszaki együttműködés elősegítése, közös projektek kezdeményezése a fogadó ország kutatási tanácsaival és intézményeivel;
- a brit technika és tudomány eredményeinek propagálása külföldön;
- brit miniszterek, kormánytisztviselők, iparvállalkozók, újságírók látogatásának előkészítése;
- kormánytisztviselők és mások látogatásának megszervezése;
- reprezentációs kötelezettségek.

A tanácsadó felkészítése hosszú folyamat. Munkájának hatékonysága leginkább a közte és a hazai intézmények között kialakuló kétirányú információáramlason mérhető le.

A tudományos tanácsadó közvetlen kapcsolatban áll a hazai szakminisztériumokkal. Ez azonban nem elegendő ahhoz, hogy átfogó képet kapjon az Egyesült Királyság számára fontos témakörökről. Ezért létrehozta egy bizottságot 1977-ben, amelynek feladata, hogy jelezze a

prioritásokat a tudományos tanácsadóknak. A tárcaközi bizottság tagjai folyamatosan tájékoztatják a tudományos tanácsadót a változásokról is. Az *Iparügyi Minisztérium Tengerentúli Műszaki Információs Részlege* (*Department of Industry, Overseas Technical Information Unit*) felelős azért, hogy a tanácsadó minden szükséges tájékoztatást megkapjon az anyaországból. Ennek érdekében ez az intézmény rendszeresen figyelemmel kíséri, kiválogatja és hetenként megküldi a tanácsadónak a vonatkozó jelentéseket, kiadványokat, sajtókivágatokat stb.

A tanácsadó munkájáról különféle csatornákon nyert információkból alkothatnak ítéletet az anyaország szakértői. Közvetlen kérdésekre válaszol a tanácsadó, leveleiről másolatot küld az Iparügyi Minisztérium illetékes részlegének és a tárcaközi bizottság tagjainak. Rövid jelentéseket készít ezekről körlevelek, bulletheek, szemlék formájában eljuttatja az érdekeltekhez a szaktárcák illetékesei. Néha a tudományos tanácsadó küldetése közben vagy annak lejárta után szemináriumot szervez az anyaországban az állami és a magánszektor képviselői számára.

Ma már a tudományos tanácsadó a külképviseletekbe beépítve fejt ki tevékenységét, mely az Egyesült Királyság kutatási és fejlesztési eredményeit döntően befolyásolja. A tanácsadó és az Egyesült Királyság közti információáramlás minőségét továbbra is javítani kell.

GOODMAN, P.: The UK scientific counsellors at missions abroad = The Information Scientist, 12. köt. 2. sz. 1978. p. 55-65./

(Pröhle Éva)

Munkacsoport az USA nemzeti információs politikájának kialakítására

Az IIA (Information Industry Association = Információs Ipari Szövetség) 1978. szeptemberi philadelphiai konferenciáján E. Lee, az Information Handling Services elnöke egy *Task Force 1984* elnevezésű független munkacsoport létrehozását javasolta. A munkacsoport feladata egy konferencia szervezése az ipar, a magánalapítványok és a kormányzat képviselőinek részvételével, a nemzeti információs tevékenység koordinálása tárgyában.

A philadelphiai konferencián a nagy információs vállalatok és kiadók képviselői bírálták a kormányzat információs politikáját. J. Dionne (McGraw-Hill Information Systems) szerint jobb, ha a kormány egyáltalán nem avatkozik be az információs piac működésébe. E véleményt többek között J. Adler (a Kongresszus Információs Szolgálatától) is osztotta, aki szerint a kormány destruktív mikrokiadási politikát folytat és létező szolgáltatásokat duplikál.

A kormányzati szektor képviselői közül *F. Croxton*, a Kongresszusi Könyvtár Automatizált Rendszereinek igazgatója, azzal védte a kormány politikáját, hogy az ismeretszerzés iránti jogos igény nem támaszkodhat az információs piac bizonytalanságára, és ha a piac nem megfelelő, a kormányzatnak igenis be kell avatkoznia. *R. Neustadt*, a Fehér Ház belpolitikai részlegének helyettes igazgatója hangsúlyozta, hogy jelenleg a kormányzat információs politikájának központosítása aligha lehetséges, és több más kormányzati képviselővel egyetemben *E. Lee* fenti javaslata mellett foglalt állást.

/Advanced Technology Libraries, 7. köt. 10. sz. 1978. p. 3-4./

(Novák István)

Kutatási információ a fejlődő országokban

Az elmúlt húsz évben már sok fejlődő országban közreadtak kutatási jelentéseket, a kutatásokra vonatkozó országos információs szolgáltatás viszont csak egy aránylag új kezdeményezésnek tekinthető. Az UNISIST program több intézkedéssel segíti és szorgalmazza a kutatásokról szóló információs tevékenységeket.* Ezen a téren külön említésre méltó a Current Agricultural Research Information, rövidítve CARIS (Folyamatos mezőgazdasági kutatási információ) néven 80 fejlődő országban összekötő irodák létesítésével kialakuló nemzetközi rendszer is.

A kutatásokra vonatkozó információs szolgáltatás több részterületre terjed ki. Ezek: a befejezett kutatások, kutatási jelentések; a folyamatban lévő kutatások; a kutatási programok, tervek; a kutatóhelyek; a kutatók. A fejlődő országok ezekről a területekről igen különböző mértékben szolgáltatnak információkat.

A befejezett kutatásokról a fejlődő országok intézményei általában éves jelentéseket adnak ki, rendszerint jelentős késéssel. A jelentésekhez ritkán készítenek indexeket; terjesztésük igen korlátozott; tartalmilag inkább a felettes és pénzügyi szervek részére készülnek és nem a szakemberek tájékoztatására. A jelentések szerkezete és tartalma igen különböző, pl. rendszerint hiányzik a kutatók felsorolása. Szabványosításra és országos nyilvántartások készítésére van szükség.

* Ide tartozik — többek között — az 1975-ben kiadott *UNISIST Guidelines on the Conduct of a National Inventory of Current Research and Development Projects*, Paris, Unesco, SC/75/WS/13, 49 p.; az 1975. október 27-29 között Párizsban rendezett nemzetközi szimpózium: *UNISIST International Symposium on Information Systems and Services in Ongoing Research in Science. Proceedings*, OMKDK, 1976, 469 p.; az *Information Services on Research in Progress: A Worldwide Inventory* c. nemzetközi jegyzék, Bp. OMKDK, 1978, XIX+432+8 p. stb.

A folyamatban lévő kutatásokról az említett jelentések némelyike számol csak be, ilyen jellegű országos információs szolgáltatás alig található. (Az első ilyen országos jegyzék Argentínában készült 1955-ben.)

Kutatásnyilvántartási és kutatási információs szolgáltatások a következő fejlődő országokban működnek:

Argentína.

Az említett országos útmutató 1660 kutatási „project”-et sorol fel. 1970-ben a Buenos Aires-i Egyetem jegyzéke 1577 folyamatban lévő kutatást ismertet.

Pakisztán.

Egy 1968-ban kiadott jegyzék 86 intézmény 3000 kutatásáról közöl információkat.

Taiföld.

Az 1967-ben kiadott első kutatási jegyzéket követően központi kutatásnyilvántartást hoztak létre, amelynek készülő jegyzéke 2000 kutatásra terjed ki.

Fülöp-szigetek.

Első ízben az 1964-65-ös évek kutatási jelentéseiről készítették referátum gyűjteményt. 1972-ben, egy regionális ázsiai terv keretében kétkötetes mintakatalógust készítettek 847 kutatásról. Az ország mezőgazdasági jellegű kutatásairól számítógéppel készített kiegészítő katalógust adtak ki 1976-ban.

Ghana.

1973-ban publikáltak jegyzéket a kutatással foglalkozó intézmények profiljairól.

India.

Országos kutatásnyilvántartás hiányában két fontos számítógépes munka említhető: 1) Az INSDOC (Indian National Scientific Documentation Centre = Indiai Tudományos Dokumentációs Központ) kiadványa az állami kutatóintézetekben a folyamatban lévő kutatásokról. A legutóbbi kiadás 1976-ban 38 kutatóhelyről, 2141 kutatásról és 3861 kutatóról közöl adatokat, különféle indexekkel kiegészítve. 2) Ugyancsak az INSDOC által az egyetemeken folyó kutatásokról készült kiadvány (1974), amely 9908 kutatásról, 1000 kutatóhelyről és 11 000 kutatóról számol be.

Malawi.

Az Országos Kutatási Tanács 1975-ben adta közre a kutatások és kutatók országos jegyzékét.

Líbanon.

Részleges nyilvántartás készült 1975 előtt a folyamatban lévő kutatásokról.

Indonézia.

1965-től kezdve különféle minisztériumok adtak ki jegyzékeket, majd 1975-ben a Kutatásügyi Államminiszter öt éves programot írt elő a kutatásokra vonatkozó országos információs szolgáltatások létrehozására.